

Motion till riksdagen 2017/18:1687

av Jan Lindholm (MP)

Klimatförändringar skapar migration

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella forum måste agera för ökat fokus på problemen kring klimatrelaterad migration och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om global samverkan för att förebygga och minimera konflikter och resursslöseri på grund av den snabbt växande klimatrelaterade migrationen i världen och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Enligt uppskattningar finns det idag över 65 miljoner människor på flykt i världen. Många flyr från så kallade konfliktområden där situationen kan liknas vid krig om inte krig redan brutit ut. Många av dessa flyktingar har dock befunnit sig på flykt redan innan de hamnade i dessa konfliktområden. I vissa fall är det till och med så att området blivit ett konfliktområde på grund av att många på flykt sökt sig dit.

När torka, försaltning, jordflykt, ökenspridning och liknande klimatrelaterade lokala konsekvenser gör det omöjligt för fattiga jordbrukare att överleva väljer de att förflytta sig till områden som inte drabbats så hårt. Så har människor gjort i tusentals år, även vi i Norden. När många människor strömmar in i ett område som inte är så hårt drabbat av klimateffekterna så ökar belastningen; exempelvis kan vattenbrist uppstå. Det finns ofta en initial vilja att dela med sig och hjälpa men när trycket blir för stort är det svårt att undvika konflikter.

Det globala samhällets organisationer ser inte problemet förrän det vuxit och blivit ganska omfattande. När hungern blir svår, läger måste byggas och sjukdomar grasserar så brukar världens ögon öppnas. När den initialt klimatrelaterade migrationen leder till att folkgrupper och religionsgrupper som normalt inte lever sida vid sida tvingas tätt ihop så kan konflikter med sådana identiteter som just religion och folkgrupp som grund uppstå.

Närmare hälften av de 65 miljoner som idag beräknas vara på flykt har en grundläggande orsak till sin flykt som grundar sig på de problem som förorsakas när möjligheterna till försörjning på grund av ett förändrat klimat blir ohållbara. Man skulle kunna beskriva det som direkta klimatflyktingar och indirekta klimatflyktingar förutom den grupp som tvingas fly av helt andra orsaker. Förtryck och förföljelse förekommer självklart även av många andra orsaker än de konfliktgrunder som beskrivs ovan.

Tidigare försök till initiativ

Nordiska rådet antog på mitt förslag vid sessionen 2007 en uppmaning till samtliga nordiska länder att i de internationella forum där så är möjligt lyfta behovet av att tidigt hitta lösningar för hur denna nya massomflyttning skall hanteras för att undvika onödiga internationella konflikter. Vid den tiden när förslaget skrevs uppskattades antalet klimatflyktingar i världen till ungefär fem miljoner.

Det framkommer ofta i debatter kring dessa frågor att det finns en rädsla för att en diskussion om klimatmigration skulle kunna innebära att andra flyktingrättsliga frågor skulle kunna försvagas. Det är självklart en problematik som måste hanteras men som inte får vara ett motiv till att blunda för frågan om klimatrelaterad migration.

Det har nu gått tio år sedan Nordiska rådet antog rekommendationen, och problemet med klimatrelaterad migration har växt snabbare än vad man antog för tio år sedan. Vi ser nu hur svårt det är att hantera de humanitära frågorna mitt under en kris. Det är lätt att vara efterklok men jag kan alltså hänvisa till Nordiska rådet som var förutseende. Däremot vågade inte våra nordiska regeringar se den problematik som rådet gjorde. Det finns frågesvar från samtliga nordiska länders regeringar som tydligt visar på denna brist på förutseende.

Motivering

När klimatförändringen krymper marginalerna för oss människor blir det allt viktigare att vi lyckas undvika onödiga belastningar på resursbasen och på ekosystemen som t.ex. krig och skövling. Enkelt uttryckt kan man säga att människor som migrerar måste få tillgång till nytt land för bosättning och livsmedelsproduktion som ger möjligheter till hållbart bruk. Om migration startar en kortsiktig skövling av marginella marker som inte tål de tryck migrationen innebär så blir resultatet tyvärr bara en acceleration av en destruktiv utveckling.

För att länder som inte dränks, inte torkar bort, inte blåser bort och inte får sina åkrar försaltade eller på andra sätt får sina försörjningsmöjligheter allvarligt försämrade på grund av det nya klimatet ska kunna erbjuda livsutrymme åt nya innevånare krävs ett stort mått av internationell solidaritet och en mycket långsiktig planering. Hundratals miljoner människor kommer inte att kunna lösa sina problem inom gränserna för sina ursprungliga hemländer. Migration på grund av klimatförändringar kommer därför att innebära migration över både landgränser och kontinenter. Vi ser redan idag tydliga spår av detta i migrationen från Afrika till Europa. Vi måste se detta som en möjlighet och inte som ett problem för att lyckas hantera frågan på ett framsynt sätt.

Regeringen måste mot bakgrund av det anförda nationellt, men framförallt internationellt, arbeta för att riskerna med en ständigt växande, klimatrelaterad migration kommer upp på den globala dagordningen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Tyvärr har problematiken redan nått en sådan nivå att det inte längre räcker att det globala samhället återtar initiativet vad gäller svårigheter som direkt har en koppling till en ständigt växande befolkning. Som alla säkert har insett, men få vågar prata om, så finns det redan för många människor på jorden för att undvika konflikter om knappa resurser. Sverige måste därför inte enbart verka för att frågan om global migration lyfts upp på agendan när världens ledare träffas; vi måste även ta ansvar för att nya konfliktlösningsmekanismer utvecklas. Det brådskar att utveckla verktyg som räcker till för att hantera de problem som är oundvikliga när förmodligen mer än hundra miljoner människor tvingas flytta från sina traditionella områden. Det faktum att vi inte kan veta om det är New York eller andra tätbefolkade storstadsområden som måste evakueras först eller om det i huvudsak handlar om stora deltaområden som bebos av en jordbrukande befolkning gör det naturligtvis svårt att förbereda. De förstnämnda har på pappret större resurser men de sistnämnda har kanske trots färre resurser större möjligheter att överleva under svåra omständigheter.

Avtal om hur länder kan ta ansvar för varandras befolkningar är inget vi är vana vid att skriva. Det är förmodligen betydligt svårare att lösa än de ekonomiska kriser vi ständigt misslyckas med att hantera. Alternativen är dock så ohyggliga att det måste vara möjligt. Riksdagen bör mot bakgrund av det ovan anförda även ge regeringen till känna som sin uppfattning att ett globalt samarbete måste utvecklas för att förbereda verktyg för att hantera de tyvärr oundvikliga problem som beskrivs i motionen.

Jan Lindholm (MP)